

PAPER DETAILS

TITLE: Trakya Pasaeli Gazetesinde Yayimlanan Edirne Siirleri

AUTHORS: Ayse Nur Özdemir

PAGES: 67-96

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3768400>

TRAKYA PAŞAELİ GAZETESİNDE YAYIMLANAN EDİRNE ŞİİRLERİ

Ayşe Nur ÖZDEMİR*

Öz: Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından hemen sonra kurulan cemiyetlerden biri olan Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Trakya'nın Türklere ait olduğunu kanıtlamak, yaşanabilecek olası bir işgal karşısında teşkilatlanmak ve kamuoyu oluşturmak adına harekete geçer. Bu bağlamda cemiyet tarafından ilk sayısı 2 Aralık 1918'de yayımlanan *Trakya Paşaeli* gazetesinin söz konusu amaçlar çerçevesinde yayınlar yaptığı görülür. Dolayısıyla daha ziyade siyasi, askerî ve tarihî yazılara yer verilen gazetede bununla birlikte edebî içerikler de bulunmaktadır. Vatan sevgisini esas alan, azınlıkların Osmanlı Devleti'ne karşı almış olduğu tavrı eleştiren, geçmiş günlere duyulan özlemin ifadesi olan, İzmir gibi ülkenin farklı yerlerinde gerçekleşen işgalleri protesto eden, kaybedileceği düşünülen toprakların yarattığı kederi yansıtan ve nihayet güzel günlerin geleceğine olan inancı dile getiren bu şiirler, gazetenin ilk sayısından son sayısına kadar görülmektedir. Söz konusu gazetede en çok ismi görülen şair İskeçeli Mehmet Sıtkı olmakla birlikte Rifat Celal, Eşref, Osman Nuri gibi farklı şairlerin şiirlerine de yer verilmiştir. Çalışmamızda ilk önce *Trakya Paşaeli* gazetesindeki edebî içeriklerden özellikle Edirne üzerine yazılan şiirler tarihî gelişmeler de göz önünde bulundurularak ve şairlerin ruh hâli ile dönem koşulları arasında nedensellik kurularak ele alınacaktır. Aynı zamanda bugüne kadar Edirne ile ilgili yapılan çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Trakya Paşaeli*, Trakya, Edirne, İskeçeli Mehmet Sıtkı, Türk Şiiri.

POEMS ON EDİRNE PUBLISHED IN *TRAKYA PAŞAELİ* NEWSPAPER

Abstract: The Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, one of the associations founded immediately after the signing of the Armistice of Mudros following the end of the First World War, took action to declare that Trakya owned by the Turks, to organize against a possible invasion and to create a social sensitivity. In this context, it can be seen that *Trakya Paşaeli* newspaper of the association, whose first issue was published on December 2, 1918, released its issues within the framework of these purposes. Therefore, the newspaper, which published essays mostly on political and historical matters, at the same time has included literary content. These poems which ground on patriotism, criticize the attitude of minorities against the Ottoman Empire, express longing for the past days, protest the occupations in different parts of the country such as İzmir, reflect the grief caused by the lands thought to be lost, and finally manifest the belief that good days are on the horizon, appears from the first issue of the newspaper to the last one. Although the poet whose name is most frequently seen in the newspaper mentioned is İskeçeli Mehmet Sıtkı, it is seen that the poems of different poets such as Rifat Celal, Eşref, Osman Nuri are also included. In our study, first of all, the literary contents of *Trakya Paşaeli* newspaper, particularly the poems written about Edirne, will be handled by taking into account historical developments and by establishing causality between the mood of the poets and the conditions of the period. At the same time, this study will contribute to the studies done so far on Edirne.

Key Words: *Trakya Paşaeli*, Thrace, Edirne, İskeçeli Mehmet Sıtkı, Turkish Poetry.

Giriş

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra mevcut duruma tepkinin somut göstergelerinden biri olan Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, 1 Aralık 1918'de kurulur. Cemiyetin öncelikli amacı Batı ve Doğu Trakya'da yaşayan Türklerin haklarını savunmaktır¹. Zira Osmanlı hükûmeti, ülkenin kaderini İtilaf devletlerine teslim etmiş ve anlaşma hükmünce silâhı

* Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: aysenurozdemir@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1555-7824.

¹ Cemiyet ile ilgili ayrıntılı bir çalışma için bk. Zekâî Güner, *Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul 1992.

birakarak ülkenin işgal edilmesine boyun eğmiştir. Bulgar ve Yunan devletlerinin serbest hareketleri ve Türkleri hedef alan saldırıları karşısında, devletten umudu kesen bölge halkı, saldırıların haksızlığını duyurmak, Trakya'nın yeniden işgal edilmesini engellemek ve kamuoyu oluşturmak adına harekete geçer ve cemiyetin kurulmasıyla bu bağlamda *Trakya Paşaeli* gazetesi çıkarılmaya başlanır². Böylece cemiyetin resmî yayın organı olarak çıkarılan *Trakya Paşaeli*'nin ilk sayısı 2 Aralık 1918'de yayımlanır. Bu sayıda, "Trakya-Paşaeli Müdâfaa Heyet-i Osmaniyesi'nin Programıdır" başlıklı yazıda "Cemiyetin gayesi; Cemiyet-i Akvâm nazariyesinin müessisi olan Wilson prensiplerine riayetle memleketin hakk-ı hâkimiyet ve tamamiyetini kanûn dairesinde müdâfaa ve istihsâldir." şeklindeki 4. madde ile ortaya konulur³. Dolayısıyla gazetenin içeriğinin de aslında cemiyetin amacına hizmet edecek şekilde Trakya'nın Türklere ait olduğunu kanıtlamak, Türk hak ve hâkimiyetini Wilson ilkelerine göre sürdürmek amacını taşıyan yayınlardan oluşacağı görülür⁴. Wilson ilkelerinin 12. maddesinde nüfus çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu bölgelerde Türk egemenliğinin güvence altına alınacağı bildirildiğinden cemiyetin de öncelikli amacı bölgede Türk nüfusunun ağırlıklı olduğunu kanıtlamak olur. Başta bölgesel çıkarlar için hareket eden cemiyet ve dolayısıyla *Trakya Paşaeli* gazetesi özellikle İzmir'in işgali, Anadolu'da yaşanan gelişmeler ve Sivas Kongresi sonrasında âdeta Millî Mücadele'nin bölgesel sözcüsü hâline gelir⁵.

Batı Trakya, 29 Eylül 1913 tarihinde yapılan İstanbul Antlaşması ile Osmanlı'dan ayrılmış ve Bulgaristan'a bırakılmıştır⁶. Ancak Birinci Dünya Savaşı sonunda Bulgaristan'ın yenik devletler arasında yer alması, Yunanların da Trakya'da hak iddia etmesi, iki devlet arasında çekişmeye sahne olur. 27 Kasım 1919'da imzalanan Neuilly Anlaşması ile Batı Trakya'nın güney kesimleri müttefik devletler tarafından işgal edilirken dağlık bölgesi ise Bulgarlara bırakılır. Bulgarlar, Gümülcine, İskeçe, Dedeağaç, Sofolu, Dimetoka ve Karaağaç'ı boşaltır⁷. 4 Kasım 1918'de Fransızlar tarafından işgal edilen Uzunköprü-Sirkeci demiryolu ise Ocak ayı ortalarında Yunanlara bırakılır⁸. Böylece Doğu Trakya'nın Anadolu ile iletişimi kesilir ve huzursuz günleri başlamış olur. Daha önce Balkan Savaşları sonrasında Batı Trakya'nın işgali ve hatta Edirne'nin elden çıkması hadiselerini göz önünde bulundurarak olası bir işgale karşı örgütlenebilmek amacıyla kurulan cemiyetin varlığının önemi bu gelişmelerden sonra daha da anlam kazanır. Trakya'yı oluşturan asıl unsurun Türk olduğunu kanıtlamak, özellikle bölgede Türklere karşı başlayan yağma, tecavüz vb. olayları duyurmak, protesto etmek amacına dönük yazıların yanı sıra cemiyetin faaliyetleri hakkında bilgi veren yazıların da kaleme alındığı *Trakya Paşaeli* gazetesinde edebî içeriklere de yer verildiği görülür. Bu zamana kadar gazetede yayımlanan yazıları içerik itibarıyla değerlendiren, fihristini veren çalışmalar⁹ olmakla birlikte gazetede edebî içeriklere yönelik bir inceleme yapılmadığı tarafımızdan tespit edilmiştir. Gazetede edebî içerikler büyük oranda ikinci sayfada, sağ üst köşede verilmiştir. Söz konusu bölümde en çok ismi görülen kişi ise İskeçeli Mehmet Sıtkı'dır. Onu, Rifat Celal ve Eşref takip eder. Gazetede gündemin etkisiyle, yaşanan siyasi ve askerî gelişmeler ışığında Osmanlı'nın geçmiş şanlı günlerine özlemi dile getiren, vatan sevgisini işleyen veya işgalleri protesto eden şiirler yayımlandığı gibi Edirne'nin tarihî dokusunu yansıtan, nehirlerini ele alan, şairlerin yakınları veya meşhur kişiler için

² Bölgedeki işgallerle ilgili ayrıntılı bir çalışma için bk. Özgür Mert, "İşgalden Kurtuluşa: Doğu Trakya", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 2016, S. 58, ss. 123-176.

³ *Trakya Paşaeli*, 2 Kânunuevvel 334-1918, S. 1, s. 1.

⁴ "Trakya Daima Osmanlıdır", "Trakya Tarihi", "Türk Trakya-Bulgar Trakya", "Traklar Kimlerdir?", "Türk Trakya-Rum Trakya", "Trakya Garben, Şarken, Baştan Başa İliklerine Kadar Türk'tür, Müslümandır", "Edirne Osmanlıdır", "Trakya Trakyalılarıdır" gibi yazılar bu çerçevede kaleme alınanlardan bazılarıdır. Bununla birlikte cemiyet, Trakya'nın işgalinden sonra ve Mustafa Kemal Atatürk'ün de direktifleriyle tutumunu değiştirir. Vatanın bütünlüğü fikrine zarar veren, Wilson ilkelerine göre Türk hâkimiyetini sürdürmek veya bir devletin mandasını kabul ederek Batı ve Doğu Trakya Devleti kurmak gibi düşüncelerden vazgeçilir (Ayrıntılı bilgi için bk. Güner, *age.*, s. 81; Özgür Mert, *agm.*, s. 147).

⁵ Hakan Şallı, "Bölgesel Kurtuluştan Millî Mücadele'ye Edirne'nin Sesi: Trakya Paşaeli Gazetesi", *Karadeniz Araştırmaları*, XVIII/72, s. 887-888.

⁶ Zekâi Güner, *age.*, s. 85.

⁷ Zekâi Güner, *age.*, s. 95-99.

⁸ Zekâi Güner, *age.*, s. 47-48.

⁹ Söz konusu çalışmalardan birisi için bk. Hakan Şallı, "Bölgesel Kurtuluştan Millî Mücadele'ye Edirne'nin Sesi: Trakya Paşaeli Gazetesi", *Karadeniz Araştırmaları*, XVIII/72, ss. 875-904.

yazdığı şiirlerin de olduğu görülür¹⁰. Bu çalışmada *Trakya Paşaeli* gazetesinde yayımlanan edebî içeriklerden Edirne üzerine yazılan şiirler ele alınacaktır.

Trakya Paşaeli'nin fiziksel ya da dijital olarak tüm nüshalarına ulaşılmasa da 47 sayısının yayımlandığı tespit edilmiştir. İmtiyaz sahibi ve mesul müdürü Mehmet Şeref (Aykut) Bey'dir. Gazete, 30,5 x 46 cm ebatlarında, 4 sütun ve 2 sayfa olarak basılmış olmakla birlikte 41. sayının 4 sayfa olarak yayımlandığı görülür. İlk sayının ilk sayfasında gazetenin adının büyük puntolarla en üstte ortalanmış şekilde belirtildiği, hemen altında "Trakya Müdâfaa Heyetinin Nâşir-i Efkarı" klişesinin bulunduğu görülür. Sonraki sayılarda ise gazetenin adının hemen altında bulunan klişenin kaldırıldığı ve "Haftalık Gazete" ibaresinin eklendiği dikkatleri çeker. İlk sayfanın sağ üst kısmında yayının numarası, imtiyaz sahibi ve mesul müdürünün ismi, abonelik için seneliği 50 kuruş ve nüshasının 40 para olduğu; sol üst kısmında ise tarihi, idarehane ve telgraf için adresi ve yine nüshasının 40 para olduğu belirtilmiştir. Gazetenin 1, 3, 5-23, 25 numaralı sayıları Millî Kütüphanede bulunmaktadır. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Hakkı Tarık Us Koleksiyonunda gazetenin 1 ve 2. sayıdan sonra direkt 14. sayıya geçtiği; 16, 20-27, 29, 31-32, 34, 36-38, 40-41, 43-47 numaralı sayıları ile devam ettiği görülmüştür. Atıf Efendi Yazma Eserler Kütüphanesi ve Süleymaniye Kütüphanesinde ise 1, 5-25, 27. sayıları mevcuttur. Dolayısıyla gazetenin 4, 28, 30, 33, 35, 39, 42. sayıları eksiktir¹¹. Eksik sayılar veya yayının 47. sayı sonrası devam edip etmediği ile ilgili net bir bilgi sahibi olamayışımızın nedeni Edirne'nin 25 Temmuz 1920 tarihinde Yunanlar tarafından işgal edilmesi sonrası I. Kolordu ve Edirne Vilayeti dosyalarının ve cemiyete ait evrakların, gazete nüshalarının yok olmasından kaynaklanmaktadır¹².

1. Edirne'nin Nehirleri: Tunca, Arda ve Meriç

Tarih boyunca idari, kültürel ve ticari anlamda bir merkez olan Edirne, Osmanlı Devleti'ne başkentlik etmesinin, işgaller karşısında bir "serhad" görevi üstlenmesinin sonucu olarak asıl kültürel kimliğine bu devirde kavuşmuştur. Camileri, köprüleri, çarşıları, kervansarayları, şifahaneleri, külliyele ve bu yapıların burcunda âdeti kutlu bir yıldız gibi yükselen Mimar Sinan'ın "ustalık eseri" Selimiye Camii ile tabii güzelliklerini tarihî doku ile bütünleştirmiştir. Tüm bu tabii güzelliklerin ilmek ilmek işlenerek yıllar içerisinde inşa edilen yapılarla görkemli bir beldeye dönüşmesi, Edirne'de doğan, yaşayan, buradan yolu geçen veya son nefesini burada veren birçok şairin/yazarın şehirle bağ kurmasını sağlamış ve onların şehirle kurduğu bağı eserlerine yansıtması da kaçınılmaz olmuştur¹³.

¹⁰ Gazetede yayımlanan tüm edebî içeriklere yer vermemiz bu çalışmanın kapsamını aşacağı için Edirne üzerine yazılan şiirlere odaklanılmıştır. Bununla birlikte çalışmamıza başladıktan sonra gazetede en sık edebî içerik üreten isim olan İskeçeli Mehmet Sıtkı'ya dair yaptığımız araştırma sırasında, danışmanlığını Ömer Faruk Akün'ün yaptığı Fatma Fusun Kiroğlu tarafından hazırlanan *Mütâreke Devri Türk Basınında Millî İzturâb ve Millî Mücadele ile İlgili Şiirler* başlıklı yüksek lisans tezi tespit edilmiştir. Bu titiz çalışmada *Trakya Paşaeli* gazetesindeki "Millî Mücadele" konulu şiirlerin Latin harflerine aktarıldığı görülmüştür.

¹¹ Son dönemde özellikle süreli yayınların ve nadir eserlerin dijital platforma aktarılması sayesinde tüm bu taramalar çevrim içi olarak veya gazetenin kütüphanelerden dijital bir şekilde temin edilmesi suretiyle gerçekleştirilmiştir. Özellikle Millî Kütüphane Süreli Yayınlar Kataloğunda bulunan nüshanın son derece temiz ve kusursuz olduğunu belirtmek isteriz. Çalışmamızı hazırlarken Atıf Efendi Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan nüsha, Süleymaniye Kütüphanesine aktarıldığı için gazetenin mevcut sayıları oradan temin edilmiştir. Gazetenin dijitalleştirilmesinde emek veren ve nüshalara kısa sürede ulaşmamızı sağlayan, eksik sayılarla ilgili sorularımıza cevap veren tüm kütüphane çalışanlarına teşekkür ederiz.

¹² Zekâi Güner, *age.*, s. v; Özgür Mert, *age.*, s. 162.

¹³ Edirne'yi eserlerine konu edinen yazarlar/şairler hakkında yapılan bazı çalışmalar için bk. Uluğ Turanlıoğlu, *Şiirimizde Edirne*, Edirne 1963; Rıdvan Canım, *Edirne Şiirleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995; Esat Can, "M. Niyazi Akıncıoğlu ve Edirne'ye Dair Şiirleri", *I. Edirne Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2003, ss. 297-309; Yüksel Topaloğlu, "Ahmet Kutsi Tecer ve Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Edirne", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2007, C. 9, S. 1, ss. 192-211; Recep Duymaz, "Mehmed Âkif Ersoy'un Edirne Yılları", *Mehmed Âkif Ersoy*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2011; Müberra Gürgendereli, *Osmanlı Dönemi Şiirinde Edirne*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 2018; Salih Koralp Güreşir, "Tanzimat Sonrası Türk Şiirinde Edirne", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, C. 20, S. 37, ss. 1047-1073; Müberra Gürgendereli, "Şiirlerin Gözünden Tarihte Edirne Kışları ve Nehir Taşkınları", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, Aralık 2021, C. 5, S. 4, ss. 1732-1750; Abdullah Uçman, "Safiye Erol'un Edirne İntibaları", *Prof. Dr. S. Mahmut Kaşgarlı Armağanı*, Paradigma Akademi, Çanakkale 2021, ss. 361-370; Yüksel Topaloğlu, Ayşe Nur Özdemir, "Safiye Erol'un Romanlarında Edirne", *Edirne Araştırmaları*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 2023, ss. 454-473.

Bölgede siyasi ve coğrafi açıdan önem arz eden Edirne’de huzur, Balkan Savaşları ile kesintiye uğrar. 26 Mart 1913’te Bulgarlar tarafından işgal edilen şehir, 21 Temmuz 1913’te kurtarılır¹⁴. Bununla birlikte Batı Trakya, 29 Eylül 1913 tarihli İstanbul Antlaşması ile Bulgarlara bırakılmıştır. Dolayısıyla Balkanlardaki Türk hâkimiyeti büyük ölçüde kaybedilirken, böylesi acı tecrübeler edinen bölge halkı, Birinci Dünya Savaşı sonrasında yine bir işgalle karşı karşıya kalmaktan, Doğu Trakya topraklarının da Osmanlı’dan kopmasından endişe duymaktadır. Nitekim daha önce Bulgarlara bırakılan Batı Trakya’da Yunanların hak iddia etmesi ve İtilaf devletlerinin de desteğini arkasına almasıyla Ekim 1919’dan Mayıs 1920’ye kadar müttefik devletler tarafından başlatılan işgal, 1920’den sonra da Yunanistan tarafından sürdürülmüştür¹⁵. Aynı şekilde Edirne de Temmuz 1920’de Yunanlar tarafından işgal edilecektir.

Bu bağlamda siyasi ve askerî gelişmelerin ışığında ve yansımaları sonucunda yani işgallerin yaşandığı dönemde *Trakya Paşaeli* gazetesinin kimi sayılarında Edirne’nin merkeze alındığı şiirlere yer verildiği görülür. Edirne’nin tarihî ve tabii güzelliklerini çoğu zaman kasvetli, kederli, karamsar bir ruh hâliyle iç içe geçmiş şekilde ve geri planda memleket meselelerine dair duyarlılığın sezdirildiği bir tarzda yansıtan bu şiirler, daha ziyade İskeçeli Mehmet Sıtkı tarafından kaleme alınır. Mehmet Sıtkı, İskeçe’de doğmakla birlikte eğitim ve memuriyet hayatı dolayısıyla çeşitli şehirlerde bulunmuştur. Mehmet Sıtkı, 1910 yılında “edebiyat muallimlikleri müsabakası” sınavını geçmesinin ardından Edirne Sultanisine tayin edilir. Böylece şairin hayatında “Edirne” safhası başlar. Mehmet Sıtkı bu süreçte Birinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’ne de katılır; Yunanların hakkında idam kararı çıkartması sonrasında ise Bulgaristan’a geçer¹⁶. Siyasi faaliyetlerinin de etkisini hesaba katmakla birlikte Mehmet Sıtkı’nın, cemiyetin resmî yayın organı olan *Trakya Paşaeli* gazetesinde ismine en çok rastlanan kişilerden biri olması, cemiyetteki rolü itibarıyla son derece doğaldır. Bunun yanı sıra onun bir Edirne/Trakya âşığı olduğu, bu seveda ile hemhâl olduğu da kaleme aldığı şiirlerden anlaşılabilmektedir. Bu şiirlerde son derece hüznü, millî endişelerin tayin ettiği bir atmosfer hâkimdir. Kendisi de Batı Trakyalı olan şairin, özellikle doğduğu toprakların elden çıkmış olmasının yarattığı melal duygusunun ve aynı sonu Doğu Trakya’nın da yaşayacağı endişesinin şiirlerin muhtevasına yansıdığı görülür.

Bu şiirlerde millî şuurun tecessüm ettiği, Türklüğün ve vatan endişesinin farkında olan bir ses hâkimdir. Türkcülüğün ve Türklük bilincinin bilhassa dönemin tarihî koşulları sebebiyle teyakkuz ettiği söz konusu dönemde, Fransız ihtilalinin yaymış olduğu milliyetçilik akımının da uzun vadeli bir sonucu olarak çok uluslu yapıya sahip olan Osmanlı’da art arda yaşanan isyanlar ve toprak kayıpları, hem aydınların hem de halkın tarih ve vatanseverlik anlayışlarındaki bilinç eşiğinin yükselmesine yol açmıştır. Söz konusu dönemin millî şuurunun neşet ettiği iki mühim kaynak olan Yahya Kemal ve Ziya Gökalp’ın Türkcülük anlayışları bu bağlamda dikkate değerdir. Türkiye Türklerinin tarihini Malazgirt’le başlatan Yahya Kemal, Anadolu’nun, Türkiye coğrafyasındaki Türkleri çeşitli medeniyetlerin birikimiyle ve İslam felsefesinin bireşiminde yoğurarak yeni bir millet ortaya çıkardığını belirtir. Bu tür bir milliyetçiliğin temelinde toprak, tarih ve kültür iç içe geçmiştir. Bu bağlamda Malazgirt Savaşı, Rumeli ve İstanbul’un fethi üç önemli hadisedir. Bu üç önemli hadise sonrasında bu coğrafya üzerinde yüzyıllar içerisinde Türklük, İslam ve uğruna şehitler verilen toprak gibi birçok unsurun kaynaşmasıyla, ortak kültür etrafında Türk milleti oluşmuş, coğrafya da bir kutsiyet taşıyan vatana dönüşmüştür. Anadolu, Rumeli ve İstanbul’un fethi ile bütünlüklü bir Türk vatanı ortaya çıkmıştır¹⁷. Ancak Yahya Kemal’de vatan olmanın coğrafi karşılığı olan bu bütünlük, Rumeli’nin elden çıkmasıyla, toprak kayıplarıyla bozulur. Vatanın önemli bir parçası artık düşmanın elindedir. İşte bu vatan topraklarından doğarak akan, Rumeli’nin can suyu olan nehirler, tüm vatanın bir simgesi olarak Mehmet Sıtkı’nın Edirne şiirlerinin merkezindedir. Bu şiirler âdeta kaybedilen topraklardan haber getirmek suretiyle Türklük bilincindeki vatan kavramını diri tutmak ister gibidir.

¹⁴ M. Tayyib Gökbilgin, “Edirne”, *İslâm Ansiklopedisi*, C. 10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 427.

¹⁵ Machiel Kiel, “İskeçe”, *İslâm Ansiklopedisi*, C. 22, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s. 555.

¹⁶ İbnülemin Mahmud Kemal İnâl, “Sıdkı”, *Son Asır Türk Şairleri*, Cüz: 7, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, s. 1679.

¹⁷ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Yahya Kemal*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001, s. 45-62.

Edirne sevgisinin ifadesi olan şiirlerden ilki, 12. sayıda yer alır; şairin kardeşi Nuri'ye ithaf ettiği “Kamer ve Tunca”dır. Tunca'yı bir akşam vakti fonunda tasvir eden şair, ay ışığının nehre yansımalarını şairane hayallerle ifade eder. Vatanın can suyu olan Tunca'nın sularının nereye aktığını, nereden gelip nereye gittiğini sorar. Hem onun İslam âlemine akan bir ruh olduğunu, Türklükle iç içe geçen maneviyatı tüm cihana duyurduğunu belirtir hem de bu nehrin vatan topraklarıyla buluştuğu kıyıların, geçtiği yerlerin de vatan topraklarını işaretlediğini ima eder. Şiir ne kadar geçmişe hitap eden tonuyla bir tür keder duygusu içerse de günün koşullarına seslenen yönüyle de vatan sevgisini ve geçmişin görkemli günleriyle pekiştirilen millî duyguları telkin etmektedir.

*“Sâhilleri dâmânını bûs ettiği yurdun,
Âgûş-i vesî'inde ne pür-şân otururdun?..
Her feşfeşe-i nâzını dünyâya duyururdun,
Bîgâne nazarlar sanıyorlar ki uyurdun?
Bîdâr-ı emelsin, ebedî hâkim-i cânsın;”¹⁸*

Meriç'in kollarından biri olan Tunca, Balkanlardan (bugünkü Bulgaristan'dan) doğar ve Edirne'ye doğru akar. Bu akış güzergâhı, vatanın sınırlarını âleme duyurduğu gibi İslam âlemine doğru akış olarak değerlendirilir. Vatanın can damarı olan bu nehir, onu sularıyla katetmekte, “ruhu yerinden koparan” Arda ile Meriç'in sevdalarının kutsal güzelliğinde saklı olan, “cihanın şiiri”ni ifşa etmektedir. Özellikle geçmiş zaman kipinin tercih edildiği mısralarda Osmanlı'nın Balkanlardaki hâkimiyetinin görkemi hatırlatılır.

Şairin Edirne temalı ikinci şiiri, 14. sayıda “Kamer ve Arda 2” adını taşımaktadır. Şair, bu şiiri de kardeşi Nuri'ye ithaf etmiştir. Şiire verilen numara, hâliyle bu şiirlerin bir seri hâlinde yayımlanacağı izlenimini uyandırır. Nitekim şair, nehir teması etrafında gelişen bu seriye diğer sayılarda da devam edecektir¹⁹. Tıpkı Tunca gibi Balkanlardan doğarak Edirne'de akan ve Meriç'le buluşan Arda'nın da akşam saatlerinde tasvir edildiği görülür. Güneşin çöküşüyle ilişkilendirilen akşam saatleri aslında memleketin içinde bulunduğu durumu, geçmişteki muazzam bir yapının çözülüşünden duyulan üzüntüyü de ima etmektedir. Menşei kaybedilen topraklarda bulunan bu nehirden şairin beklentisi vardır. Vatanın ufuklarına sularının çarptığı bu nehir, çaresizlik içindeki millete bir mefkûreyi hatırlatır. Tarihteki şanlı günlerin bir simgesine dönüştürülen ay artık yorgundur, tarihin eski zamanlarındaki parlak, ışıklı ve zinde günlerini geride bıraktığı gibi kederli bir çehreye bürünmüştür:

*“Emvâcına yüzler süren âfâk-ı vatandan,
Bir yâd-ı semâvî getir ey şanlı nehir sen!
Bekler dil-i bîçâre bu mefkûreyi senden;...”²⁰*

Şairin 15. sayıda bu defa “Kamer ve Meriç 3” başlığıyla yine kardeşi Nuri'ye ithaf ettiği bir diğer şiiri yayımlanır. Meriç'in kış mevsiminde tasvir edildiği bu şiirde, vatan bülbüllerin boşa figan ettiği cennete benzetilir ve tıpkı önceki şiirlerde olduğu gibi Meriç de mazideki hâliyle hatırlatılır. Bu şiirde şairin kurmaca anlatıcısının içinde bulunduğu melankolik ruh hâli, vatan için yakılan ağıttaki hüznün tabiat unsurlarına aksettirilmiştir. Hem nehir hem ay hem de feryat figan eden bülbül bu hüznün ortağıdır.

*“Ay dondu, güneş söndü; ne bir girye ne bir ses?
Yalnız Meriç'in dalgası söyler bize mecrûh,
Mâzîmizin elvâhına bir mersiye-i rûh...”²¹*

¹⁸ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Kamer ve Tunca”, *Trakya Paşaeli*, 17 Şubat 335-1919, S. 12, s. 2.

¹⁹ Bununla birlikte bu seride bazı şiirlere numara verilmediği ya da atlandığı görülür. *Trakya Paşaeli*'nin art arda yayımlanan sayılarında bu seriye yer verildiği için bu şiirlerin eksik sayılarına başka gazete veya dergilerde yer verildiğini düşünmekteyiz. Zira İskeçeli Mehmet Sıtkı, dönemin muhtelif yayın organlarında şiirlerini yayımlamıştır. Kendisi üzerine yapılacak etraflı bir çalışma ile söz konusu şiirlerin de ortaya konulacağı düşüncesindeyiz.

²⁰ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Kamer ve Arda 2”, *Trakya Paşaeli*, 3 Mart 335-1919, S. 14, s. 2.

Serinin devamında tekrar Tunca'ya dönen şair, oğullarına armağan ettiği “Kamer, Tunca, Ben” başlıklı şiirinde Tunca'yı da kış mevsiminde ele alır. Bu şiirde de elem, hüznün, geçmişe duyulan özlem, kaybedilenler için tutulan matem öne çıkmaktadır. Kendisi de hüznü olan Tunca'dan “sîne-yi mecrûhunu” açmasını istemekte, orada dinginlik aramaktadır. Tunca, onun feryadına sessiz bir hüznü, acısını paylaştığını ima edecek şekilde düzenlenmiş bir tabiat dekoruyla ve unsurlarıyla karşılık verir. Tıpkı Arda'dan “bir yâd-ı semâvî” getirmesini istediği gibi Tunca'dan da aynı dilekte bulunur:

“Ben çok geceler Tunca'ya dil-haste, bakarken:

Teşrîk-i melâl eyledim öksüz gibi candan;

Mâzîlerin âlâmı hayâtımda yanarken:

Bir yâd-ı semâvî getir ey Tunca vatandan!..”²²

Gazetenin 17. sayısında yayımlanan “Arda, Tunca, Ben 6” başlıklı şiirde yine hüznü bir hava hâkimdir. Tunca ve Arda önceki şiirlerde olduğu gibi gece vakti, karanlık çöktüğünde yıkımı ve ölümü işaret eden benzetmelerle, bir felaketi çağrıştıracasına tasvir edilmiştir. Tunca'nın âdeta ölüm rengi saçan kumları meçhule sürüklediğini düşünen şair, yine de bu manzarayı izlerken bile ruhunun yüceltiğini belirtir. Arda'nın derinden duyulan dalgalarının sesi de içinde bulunulan şartların vahametinden dolayı ah ve inlemeden farksız değildir. Her iki nehir de kötümser bir ruh hâline sebep olsa da köprünün üzerinde, mazinin mamur günlerini özlerken belki de vatanın bir teşbihi olan sevgilisinin yolunu gözleyen şair, ümidini yitirmemiştir:

“Ben çok geceler köprünün üstünde emel-dûr,

Pür-hasret-i mâzî, reh-i cânâna bakındım;

Lâkin yine bir şu'le-i ümmîd ile mağrûr,

Âmâlîme fikrimle ve hissimle yakındım...”²³

Şairin tabiat aracılığıyla kendi duygu ve düşüncelerinden bahsettiği ve bunları vatan sevgisiyle nakışladığı bir diğer şiir 18. sayıda yayımlanan “Meriç, Kamer, Ben -7-”dir. Şairin yine tabiatı olumsuz benzetmelerle bir simgeler âlemine dönüştürdüğü bu şiirde de karamsar ruh hâlinin daha iyi yansıtılabilmesi için tabiatı bir vasıta olarak kullandığı görülür. Hem içinde bulunulan tarihî atmosfer hem de milletin içinde bulunduğu ruh hâli âdeta tabiata da işlemiştir. Başta Meriç olmak üzere tabiatla hasbıhal ederken tabiatı da matem havasında kişiselleştirir. Öyle ki şair, şiirin daha girişinde ruhunda açılan derin bir yaranın yarattığı ümitsizliğin kanadığından dem vurmaktadır. Ümitsizlik kesifleştikçe ruh hâli de ister istemez çevresini algılamasına bile sirayet eder. Meriç'in kalbi, yine üstünde yansıyan aya dönüşmektedir. Dolayısıyla bulaşıcı bir fenomene dönüşen kederli olma hâli, Meriç'e hatta tüm tabiata tesir etmektedir. Şair bunun kendi kuruntusundan ibaret olduğunu düşünerek göğün aydınlığına odaklanır ve gökyüzünün Meriç'in ruhunu içtiğini düşünür. “Aydınlık” ve “gökyüzü” gibi bağımsızlığı çağrıştıran kelime seçimleri de yine vatan için duyulan kaygıların tezahürüdür. Bundan dolayı önceki şiirlerinde Tunca ve Arda'nın, vatandan bir “yâd-ı semavî” getirmelerini temenni eden şair, bu şiirde ise Meriç'ten esen gizli bir rüzgârın vatandan bir “hande-i rü'yâ” getirdiğini belirtir:

“Gûyâ Meriç'in rûhunu içmiş de semâvât,

Rûh-ı şebi mezç eylemiş a'mâkına birden;

Bir gâze-i ibhâma bürünmüştü hayâlât,

Bir bâd-ı hafînin per-i nâlânı gelirken;..

²¹ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Kamer ve Meriç 3”, *Trakya Paşaeli*, 10 Mart 335-1919, S. 15, s. 2.

²² İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Kamer, Tunca, Ben”, *Trakya Paşaeli*, 17 Mart 335-1919, S. 16, s. 2.

²³ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Arda, Tunca Ben 6”, *Trakya Paşaeli*, 24 Mart 335-1919, S. 17, s. 2.

Bir bâd-ı hafî var ki muhîâtıma candan:

*Bir hande-i rü'yâ getirir semt-i vatandan...*²⁴

Şair, aynı başlıkla kaleme aldığı bir diğer şiirini 19. sayıda eşine²⁵, 20. sayıda da kardeşi Ağâh'a²⁶ armağan eder. Tıpkı “Meriç, Kamer, Ben -7-”de olduğu gibi şairin kederli ruh hâlinin yine kamere ve Meriç’e yansıdığı, tabiat unsurlarının geçmişe ve kayıplara yakılan ağıtı dile getirdiği görülür. Bir “hüzünlü gece”de gönül hasta olan şair, bu sefer kamer ile dert ortağıdır; içinde bulunduğu yeis, yine tabiatla yankılanmaktadır. Kardeşine armağan ettiği “Meriç Kamer, Ben 10”da ise şairin memleket derdiyle korkuları ve kederi daha da artmış olsa bile diğer taraftan kurtuluş umudu ve iyimserlikle bu dengelenmiştir:

“Ehvâl, birer şekl-i temessülde girîzân,

Deycûru tutan bir yed-i ifrît üzerimde;

Bin kâfile-i zulmet olur kalbime rîzân

*Sandım ki cehennem duruyor reh-güzerimde;*²⁷

Şairin özellikle şiirin sonuna doğru tabiatı da derdine ortak ettiği karamsar ruh hâlinde bir rüyadan uyanır gibi sıyrıldığı ve vatanın neşeli hâline ilişkin umutlarını tazelediği de görülür:

“Bir haşyet-i hissiyye o dem beynimi sardı,

Âvâre nigâhımda derin, pek acı bir sem,

Timsâl-i fecî'yle muhîtim de karardı,

Bîdâr-ı hayâl oldu nazar; bir de ne görsem?:

Handân-ı emel titredi ufkumda kamerden,

Nâzân u hurâmân, mütebessim, sarı bir nûr,

Sevdâlı nigâhıyla hayâlim öpüşürken:

*Âgûşunu açtı vatanım şevk ile, mağrûr...*²⁸

Mehmet Sıtkı'nın Edirne nehirleri üzerine yazdığı şiirlerinde dikkat çeken ve her şiirinde tekrarlayan birtakım tematik ve ortak motifler söz konusudur. Keder duyguları ve melankolisi etrafında bir imge/hayal/benzetme evreni kuran şair, duygularını, endişelerini ve vatan sevgisini ifade etmek için bu evrene belli unsurları simgesel işlevler izafe ederek yerleştirmiştir. İlk şiirden itibaren tekrarlayan bir imge/hayal olan “kamer”, ortak bir unsur olarak özellikle dikkatleri çeker. İkinci unsur ise “nehir”dir. Şairin anlatıcı sesiyle birleşen bunun gibi ve diğer tabiat unsurları sürekli kederi terennüm etmekte ve mazinin görkemini hatırlatmaktadır. Bu nedenle de zaman dilimi olarak ayın ortaya çıktığı ve karamsarlığa da işaret eden saatler seçilir. Şair, dış âlemden aldığı unsurlarla iç dünyasını ve vatan sevgisini harmanlamak suretiyle bir tablo çizer. Akşamın hüznü, günün bitmesiyle şairin ruhuna çöken melal, “kamer”in dekora eklenmesini ve umudun çağrıştırılmasını âdeta zaruri kılar. Ülkenin içinde bulunduğu durum nedeniyle kederli olan şair, tüm bu karanlığın içerisinde ay ışığından sızan bir parça ışığa ve vatanın mamur zamanlarındaki ruha ümidini bağlar. Karanlık bir tablo ile tezat kuran kamerin varlığı ondaki inancın, umudun devamını sağlar²⁹.

²⁴ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben -7-”, *Trakya Paşaeli*, 31 Mart 335-1919, S. 18, s. 2.

²⁵ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben, 9”, *Trakya Paşaeli*, 7 Nisan 335-1919, S. 19, s. 2.

²⁶ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben 10”, *Trakya Paşaeli*, 15 Nisan 335-1919, S. 20, s. 2.

²⁷ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben 10”, *Trakya Paşaeli*, 15 Nisan 335-1919, S. 20, s. 2.

²⁸ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben 10”, s. 2.

²⁹ Ayın bu şiirlerde bu kadar öne çıkarılması ister istemez akıllara Ahmet Haşim'i getirir. Ancak ilgili şiirlerde tek başına bireysel kaygılar ve tabiatla birleşen bir iç âlem yoktur; Mehmet Sıtkı tarih bilinciyle teçhiz edilmiş bir milliyetçiliği de tabiat unsurlarına yansıtır. Haşim, ayı ve tabiatı şiirlerinde bir teselli unsuru olarak, iç dünyasıyla bütünleştirerek kullanmıştır ve ay

Yine nehir teması çerçevesinde şiir yazar bir diğer isim Rifat Celal'dir. İskeçeli Mehmet Sıtkı'ya ithaf ettiği "Meriç Kenarında" başlıklı şiirinde, tabiata dair izlenimleri görülür. Meriç "akan bir şiir"e, gökyüzü "büyüleyici sine"ye teşbih edilir ki bu güzel manzara söğüt ağaçlarını büyüleyerek Mecnun gibi delirmelerine ve secde eder gibi titremelerine neden olur. İki şairin de şiirsel tutumları birleşmektedir aslında; ikisi de odağına tabiatı alan bir estetik tutum eşliğinde vatanla ilgili endişelerini, tarihin görkemli günlerini şiirlerinin içeriğine katmışlardır. Zira ruhu gelecek için titreyen şaire, tabiat şanlı ve mutlu mazisini hatırlatır. O da gelecek güzel günler için umutludur ve Edirne'ye seslenerek "daimî surette" kendileriyle olacağına inancını dile getirir:

"Bizimsin sermedî sûrette sen ey belde mesrûr ol

Livâ-yı düde-i Osman'la yüksel hür ve mağrûr ol

Muazzam âbidâtınla cihan-mahsûd ü mebrûr ol

*Yücel! Beynelmedâin dâimâ mes'ûd ü ma'mûr ol"*³⁰

15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgal edilmesiyle birlikte Edirne temalı şiirlerden uzaklaşan şairler, gündemdeki gelişmelerin etkisiyle ve millî endişelerin sevgiyle İzmir işgalini protesto eden şiirler kaleme alırlar. İskeçeli Mehmet'in gazetesinin ilk sayısında yayımlanan "Nevhât" başlıklı seri şiirlerine İzmir'in işgalinden sonra devam ettiği görülür. Bir süre vatan sevgisini ve millî endişelerini işlediği şiirler kaleme aldıktan sonra gazetesinin 45. sayısında "Arda, Ben -13-" başlıklı şiirini yayımlayarak Edirne nehirlerini merkeze alan, estetik endişelerin de öne çıktığı serisine son kez döner. Ancak bu şiirde de muhtemel ki vatanın içinde bulunduğu durumdan dolayı millî endişelerin, maneviyatın daha ağır bastığı görülür. Zira memleketin muhtelif yörelerindeki olumsuz gelişmelerle birlikte Balkan Savaşlarına kadar saf bir Türk beldesi olan Kırcaali, savaştan sonra Bulgarlara bırakılmıştır. Uzun bir aradan sonra bu şiirle tekrar Arda'nın huzuruna gelen şiirin anlatıcısı, onunla hasbıhal eder ve dört ay boyunca gurbette olduğunu ve bu ayrılığın sevinç yaratmadığını belirtir. Arda'nın geçtiği topraklar olan "Sultanyeri" ve "Kırcaali"de feryat eden Müslümanlara, öksüz çocuklara selam gönderir. Arda'nın sağır ufuklara haykırmasını isteyen şair, böylece bu feryadı, duayı ahiretin birliklerinin duymasını temenni eder. Kendi feryadı ise mahşer sabahına kalmayacaktır:

"Kalmaz sabâh-ı mahşere feryâdî şâirin,

Bir ufk-ı nev-resîde olur matla'-ı zuhûr;

Gökten yağar kavâfil-i hicrâna şî'r-i nûr.

Ma'nâlı gözlerinde yanar leyl-i sâhirin

Eşbâhı neşve-rîz edecek lem'a-ı hayât;

*Ümmîd, emel; bu şeydir muammâ-yı kâinât?..."*³¹

2. Edirne'nin Mabedi: Sultan Selim Camii

Trakya Paşaeli gazetesinde kutsal mekânlar, özellikle Sultan Selim Camii üzerine yazılan şiirlere de rastlanır. Kamerle ilgili seri şiirlerdeki manevi ruhu tamamlayan söz konusu şiirler de yine bir seri hâlinde İskeçeli Mehmet Sıtkı tarafından kaleme alınmış ve yayımlanmıştır. Bu serinin ilk şiirinde yine "kamer" bir unsur ya da olumlu çağrışımları bulunan, maneviyatı pekiştiren bir motif olarak yerini almıştır. Bu bağlamda şairin karşısında duran Selimiye'den ufuklara bir ışık yayılmakta ve her "şerefe"de bir münacat şiiri okunmaktadır. Yer ve gök etkisinde bulunan ışık ve kutsi ses, geçmişin elemelerini nakletmekle görevlidir; yine maziden maneviyat devşirmekle görevlendirilmiş tüm bu şiirsel levhanın, elemli temenninin aksi etrafa yayılmaktadır. Bu acı levhayı Selimiye'nin içerisine

umuttan, kurtuluştan ziyade hüznü ve melankoli telkin eden bir dosttur. İskeçeli Mehmet Sıtkı'nın şiirlerinde ise karşıt bir işleve sahiptir; ümidin sembolü gibidir.

³⁰ Rifat Celal, "Meriç Kenarında", *Trakya Paşaeli*, 14 Mayıs 335-1919, S. 24, s. 2.

³¹ İskeçeli Mehmet Sıtkı, "Arda, Ben -13-", *Trakya Paşaeli*, 1 Kânunuevvel 335-1919, S. 45, s. 2.

girerek tasvir etmeye devam eden şair, yine olumlu bir şekilde şiirine taşıdığı kamerin gökyüzünde vatanın bekleliğini yaptığını söyleyerek şiirini sonlandırır:

*“Hâlin bize söyler acı elvâhını minber,
Mihrâbına sâcid ser-i mü'min ve muvahhid,
Bir sırr-ı semâvî mi, ufuklar mı muhaddid?*

*Mechûl;... Fakat hüzn-i masâbîh ile inler.
Varlık;... buna şâhidse ma'âlî-i cihândır,
Yüksekte kamer işte nigezbân-ı vatandır... ”³²*

İlgili seride “Talihli Şehzade Cemâleddin Efendi”ye ithaf ettiği ikinci şiir “Sultan Selim Camii -2-” başlığını taşır. Mehmet Sıtkı, Selimiye’de yapılan ibadeti, ruhani atmosferi tasvir ederek başladığı şiirini, Selimiye’ye övgüler düzerek devam ettirir. Türk-İslam kültürünün, başarılarla dolu tarihinin, cesaretinin önemli bir simgesi, müşahhas bir örneği olan Selimiye, dört asırdır varlığını sürdürmektedir:

*“Yaşarsın dört asırdır milletin hiss-i bülendinde
Muallâ, münşerih;.. Ey sakf-ı rûhânîsi nûrânûr!
Mehâsinler mutarrâ, zevk-i vahdet var hırâmında
Nasıl olsun huzûr-ı âsitânından gönül mehcûr... ”³³*

Şiirin sonunda şehzadeye seslenen şair, onun nezdinde neslini, atalarını ve onların kahramanlıklarını över:

*“Siz ey Şehzâde!.. Ey nesl-i nezîh-i âsumân-pâye!
Mübârek ceddinizden müntakildir yükselen sâye;
Koşarsa çok mudur milletle şeh râyine nâmahdûd
Tulû‘-ı nûr-ı hüsnünle bugün bir şâir-i mes‘ûd;... ”³⁴*

Şairin büyük oğluna ithaf ettiği “Sultan Selim Camii -3-” başlıklı şiirinde Selimiye’nin manevi yönünün, tarihî değerinin ve dinî kimliğinin önceki şiirlere göre daha da vurgulandığı görülür. Selimiye’de dua eden, eğilen başlardan yükselen “Lâ ilâhe illallah” nağmesi, kubbelerde tutuşarak inanan herkesin kalbinde ulvi hisleri harekete geçirir ve bir hayat ateşi yakar. Bu kutsal mekândan yayılan altın pırıltıların gizli nağmesi, vatan şiiri ise bir sonsuz haber ile Hakk’ın ve Selim’in yani inanç ve ceddin sesini iman telkin etmek için günün nesillerine ulaştırır. Şair, şiirin sonunda oğlu nezdinde tüm millete seslenerek buna inanmasını söylemekle birlikte geçmişinden güç alarak tekrar o günlerdeki gibi olmasını salık verir:

*“Zehebî şu‘lelerin nağme-i mahfîsi gelir,
Bir peyâm-ı ebediyyetle saçır şi‘r-i vatan,
Bu da Hakk’ın ve Selîm’in sesidir oğlum! İnan;... ”³⁵*

Bu serinin son şiiri olan “Sultan Selim, Ben -4-”, 25. sayıda yayımlanır. Mehmet Sıtkı, gazetenin 24. sayısında kendisine “Meriç Kenarında” başlıklı şiiri ithaf eden Rifat Celal’e 25. sayıda bu şiirle karşılık verir. Bahse konu metin, İzmir’in işgalinden sonra gazetede yayımlanan ilk şiirdir. Sonraki

³² İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii, Ben, Kamer -1-”, *Trakya Paşaeli*, 24 Nisan 335-1919, S. 21, s. 2.

³³ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii -2-”, *Trakya Paşaeli*, 30 Nisan 335-1919, S. 22, s. 1.

³⁴ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii -2-”, s. 1.

³⁵ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii -3-”, *Trakya Paşaeli*, 7 [Mayıs] 335-1919, S. 23, s. 2.

sayılarda İzmir işgalini protesto eden şiirler art arda yayımlanır. Yine hazin, karamsarlık çağrıştıran bir gece vakti başlayan bu şiirde, rüzgârın etkisiyle yıldızların öldüğü, asırların eliyle mehtabın donduğu bir manzara söz konusudur. Tüm bu hayaller, zımni şekilde vatanın içinde bulunduğu hercümerce işaret eder. Bu elemli manzarada Selim'in boşluğu aydınlatan, matemini umuda çeviren ve şiirdeki anlatıcıya güç veren sesi yükselir. İlgili şiirde duygu bakımından ikircikli bir ton vardır; umut ve karamsarlık arasında bir sarkaç ritminde gelgitler görülmektedir. Selimiye'den yükselen bu ses, âdeta gecenin ruhuna bir teselli vaadidir. Bu ulvi sesi, üzüntünün verdiği zevkle tanıyan anlatıcı, vatan namına bir mersiye okunduğunu dile getirir:

“O nasıl ses ki bugün yâd-ı hayâlisini ben

Gecenin rûhuna bir va'd-i tesellî sanırım;

Zevk-i ye'simle o ulvî sesi çoktan tanırım;

Zevk-i ye'sin buruşuk mâtemi, çehremde gülen:

Bir çocuk hande-i şermi ile ve dûrâ-dûr

Bir tahassüsle vatan nâmına mersiyye okur...”³⁶

Selimiye Camii'nin merkeze alındığı şiirlerde manevi bir ortam, geçmişin ruhundan ve rehberliğinden yararlanmaya yönelik imalar, vatan sevgisiyle yan yana gelen millî endişeler ortaktır. Tarihin görkemli zamanlarına atıflar yapan ve Türk büyüklerinin huzurunda kendine gelme iradesinin bir beyanı olan bu şiirlerde fonda sezdirilen olumsuz tarihî olayların ortasında dik durabilmek için işaret edilen kaynak, imanla mücadele etmekle ve mazi bilinci geliştirmekle ilişkilendirilmiştir. Selimiye bu ikisini de buluşturan bir mabet olmakla birlikte zor günlerde bir millete vatan sevgisini anımsatacak bir temsilî değere de sahiptir.

3. Trakya İçin Yazılan Şiirler

Bölgesel bir gazete olan *Trakya Paşaeli*'nde “Trakya” temalı şiirler de yayımlanmıştır. Bu minvalde yazan isim yine İskeçeli Mehmet Sıtkı'dır. Bugün Yunanistan sınırları içerisinde kalan, Batı Trakya'da Dedeağaç, Gümülcine gibi Edirne'ye yakınlığıyla öne çıkan, uzun yıllar Osmanlı hâkimiyetinde olan İskeçe, Türklerin yoğun olarak bulunduğu bir yerleşim birimidir. İskeçe'de doğan, yazdığı şiirlerin altına “İskeçeli” şeklinde imza atan Mehmet Sıtkı'nın doğduğu ve önce Bulgarların sonra da İtilaf devletlerinin kontrolüne geçen bu beldeye ve bölgeye olan sevgisini şiirlerine de yoğun şekilde yansıttığı görülür. “Trakya!”³⁷, “İskeçe!.. Resminin Karşısında”³⁸, “Trakya Karşısında”³⁹, “Trakya Aşk 3 İskeçe'm!”⁴⁰, “Hazan İçinde İskeçe'm”⁴¹, “[Trakya'm]”⁴² başlıklarını taşıyan bu şiirler, bu derin sevgi ve hatta özlemin somut göstergesidir. Batı Trakya'nın Ekim 1919'da müttefik devletler tarafından işgal edilmesinin izleri, gazetenin 43. sayısından itibaren edebî içeriklerde de görülebilir. Karamsarlık olarak ilgili metinlere de gölgesi düşen tarihî gelişmeler, şiirdeki ümitsiz anlatıcının da sesinin tonunu belirlemiştir.

“Trakya” başlıklı ilk şiirinde vatanına sevdalı olduğunu dile getiren şair, onu güzel bir kadın gibi tasvir eder; sevgiyi ifade etmenin döneme özgü motiflerinden biri olan vatanla sevgili özdeşliğini yineler.

³⁶ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim, Ben -4-”, *Trakya Paşaeli*, 21 Mayıs 335-1919, S. 25, s. 2.

³⁷ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya!..”, *Trakya Paşaeli*, 15 Temmuz 335-1919, S. 32, s. 2.

³⁸ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “İskeçe!.. Resminin Karşısında”, *Trakya Paşaeli*, 10 Eylül 335-1919, S. 37, s. 2.

³⁹ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya Karşısında -Yine O Dert-, Ey Düşman-ı Vatan”, *Trakya Paşaeli*, 2 Teşrinievvel 335-1919, S. 40, s. 2.

⁴⁰ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya Aşk 3 İskeçe'm!”, *Trakya Paşaeli*, 11 Teşrinievvel 335-1919, S. 41, s. 1.

⁴¹ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Hazan İçinde İskeçe'm”, *Trakya Paşaeli*, 24 Teşrinisani 335-1919, S. 44, s. 2. Bu şiir, nüshanın zarar görmüş olması sebebiyle okunamamıştır.

⁴² İskeçeli Mehmet Sıtkı, “[Trakya'm]”, *Trakya Paşaeli*, 5 Kânunusani 336-1920, S. 47 s. 2. Bu şiirin künyesi Fatma Füsün Kırışlı'nın yüksek lisans tezinden alınmış ve elimizdeki nüshanın başlığa denk gelecek şekilde zarar görmesinden dolayı şiirin ismi teyit edilememiştir.

Saçlarında akşamın ruhu gizli olan bu kadının gözlerinde semanın rengi, bağrında ise kamer uyur; vatan hem şaire hem de tabiata kucağını açmıştır. Vatan sevgisinin mecazı olan bu semavi güzellik, ruha neşe getirir. Ancak şairin gözyaşları biteviye akmaktadır; çünkü bu semavi güzellikten mahrum kalma ihtimali doğmuştur:

“Yerle gök ma’kes-i hayâlin iken,

Neye evrâkı soldu ezhârın?

Neye ölgün hayâl-i pür-zârın?”⁴³

Gazetenin 37. sayısında yayımlanan “İskeçe!.. Resminin Karşısında” başlıklı şiirde, doğduğu topraklardan ayrı düşen şair, onun hayaliyle günlerce didindiğini, üzüntülere, ayrılıklara mahkûm âdeta keder kuyusunun derinliklerinde kaldığını belirtir. Yine burada tıpkı sevgiliden ayrı düşen bir âşğın ona olan özlemiyle koşut, samimi bir bağlılık ve sevgi söz konusudur. İskeçe için yazılan bu şiirdeki anlatıcının, vatanına, ana yurduna kavuşmaktan başka bir arzusu yoktur:

“Günlerce taharrî-i hayâtın, o da bir derd

Günlerce senin zevk-i visâlinle, münevver:

Bir an yaşamak; rûh-ı garîbim bunu ister

Rûhum bunu ister bunu;.. Ey hüsn-i mücerred!..”⁴⁴

“Trakya Aşkı 3 İskeçe’ m!” başlıklı şiirine “Güzellik sana nispetle çirkin(dir)” ibaresini not düşen şair, İskeçe’yi yine bir sevgiliye teşbih eder. Vatan sevgisinin her şeyin üstünde olduğu bu şiirlerde, vatanın güzel bir kadın şeklinde tasavvur edildiği dikkatleri çeker. Modern Türk edebiyatında vatanın güzel bir kadına, sevgiliye ve anneye benzetilmesi ilk defa Namık Kemal’in “Vâveylâ”sında görülür. Bu da aslında Batı edebiyatının ve özellikle de Fransız şiirinin tesirinin bir sonucudur. Vatanın güzel bir kadın ve özellikle de bir anne olarak tasvir edilmesi Fransız şiirinde öteden beri mevcuttur⁴⁵. Türk edebiyatında Namık Kemal’den tevarüs eden bu motifin, vatan sevgisini türlü şekillerde dile getiren ve bu sevgiyi canlı tutmak isteyen İskeçeli Mehmet tarafından da kullanıldığı görülür.

Bu sevgi, özlem ve kederin en yüksek noktaya ulaştığı şiirlerden biri “Trakya Karşısında”, bir diğeri ise “[Trakya’ m]”dır. Vatandan ayrı düşmenin acısının dile getirildiği bu şiirlerde tabiat da yine bu karamsar ruh hâlinin bir ifade aracı gibidir. Bu hüznü muhitte çok gece gün doğmamış, dağlar susmuş, sadece sessiz bir çılgılık ile ağlama sesleri duyulmaktadır. Şair vatandan ayrı düştüğü için semaya haykırmakta, Allah’tan yardım istemekte ve göğe yükselen feryadına bir karşılık beklemektedir:

“Âfâka yükselen mütezallim figânıma

Gökten ne bir sadâ-yı teellüm ne bir şifâ?

Boynum büküldü, öksüzüm, âvâreyim, yazık

Bir ferd-i âferîde miyim ben vatan-cüdâ?”⁴⁶

Sonuç

Birinci Dünya Savaşı’nın ardından olası bir işgale karşı örgütlenmeyi sağlayabilmek, Trakya’daki Türklerin haklarını savunmak, korumak ve Trakya’da ağırlıklı nüfusu Türklerin oluşturduğunu kanıtlamak amacıyla kurulan Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin resmî yayın organı olan *Trakya Paşaeli* gazetesinde söz konusu amaçlar çerçevesinde askerî, siyasi, tarihî ve fikrî birçok yazının yayımlandığı görülür. Batı Trakya’nın daha önce elden çıkması ve yaşanan işgaller mevcut

⁴³ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya!..”, *Trakya Paşaeli*, 15 Temmuz 335-1919, S. 32, s. 2.

⁴⁴ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “İskeçe!.. Resminin Karşısında”, *Trakya Paşaeli*, 10 Eylül 335-1919, S. 37, s. 2.

⁴⁵ Nihad Sâmi Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C. II, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1983, s. 902, 1034.

⁴⁶ İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya Karşısında -Yine O Dert-, Ey Düşman-ı Vatan”, *Trakya Paşaeli*, 2 Teşrinievvel 335-1919, S. 40, s. 2.

duruma en hızlı şekilde cevap verilmesine neden olmuş ve ilgili cemiyet, sadece Doğu Trakya'nın değil Batı Trakya'nın da haklarının savunuculuğunu üstlenmiştir. Bununla birlikte gazetede edebî içeriklere de yer verilir. Yayımlanan edebî içeriklerin çoğunun İskeçeli Mehmet Sıtkı'ya ait olduğu görülür. Edirne üzerine yazılan şiirlerle sınırladığımız bu çalışmada, Edirne'nin, nehirleri gibi tabii ve Selimiye gibi tarihî güzelliklerinin merkeze alındığı görülür. Bu şiirlere akseden haletiruhiye ve duygular ile dönemin koşulları arasında doğrudan bağ vardır. Yaşanan askeri ve siyasi gelişmeler gazetede yayımlanan şiirlerin de hem duygusal hem de psikolojik rengini belirlemiştir.

İskeçeli Mehmet Sıtkı'nın şiirlerini üç grup hâlinde değerlendirmek mümkündür. Edirne'nin nehirlerini merkeze aldığı ilk grup Türklüğün, Selimiye Camii'ni merkeze aldığı ikinci grup mazi romantizmiyle bütünleşen bir akidevi/İslami sembolizasyonun ve Trakya'nın öne çıktığı üçüncü grup ise hem vatan sevgisinin hem de inancın kaynaştığı bir bağlılığın ifadesidir. Şair özellikle Selimiye Camii'ni merkeze aldığı seride maneviyat pekiştiren ve mazi bilincini canlı tutmayı amaçlayan telkinlerde bulunmaktadır. Tarihin yüceltildiği bu şiirlerde, mazi örnek gösterilerek bir an önce toparlanma, vatan toprağına sahip çıkma çağrısı yapılır. Bu şiirler âdeta atalar huzurunda ya da şahitliğinde kendine gelme iradesi için bir kaynak arayışının dizelere dökülmüş şeklidir. Üçüncü grup olan Trakya için yazılan şiirlere baktığımızda ise saf bir vatan sevgisi görülmektedir. Tıpkı vatani sevgiliye benzeten Namık Kemal gibi bu şiirlerde de özellikle vatanın bir bölümü olan Trakya için taşınan endişeler dile getirilirken ilgili toprakların da güzel bir kadına/sevgiliye benzetildiği görülür. Şiirlerde bireysel olmaktan ziyade vatan sevgisinden ve kaybedileceği düşünülen toprakların yarattığı kaygılardan kaynaklanan bir karamsarlık dikkatleri çeker. Şiirlerde öne çıkan bir diğer özellik melankoli ve karamsarlığın ortak bir ton olması ve tabiata yansması, hatta şiirdeki anlatıcının duygularına katılması ya da onları ifade etmeye soyunmasıdır. İmzalanan antlaşma sonrası ülkenin çeşitli bölgelerinde yaşanan işgaller, daha önce kaybedilen Batı Trakya toprakları ve aynı kaderi Doğu Trakya'nın da yaşayacak olması ihtimali, düşüncesi şiirlerdeki ümitsiz anlatıcının ruh hâlini belirler. Tüm şiirlere sirayet eden bu haletiruhiye, ortak öz, şiirlerin çerçevesini oluşturur. Bu ruh hâlinin hemen hemen her şiire yansımakla birlikte Rifat Celal'in şiirinde değiştiği, Osmanlı soyunun yüceltildiği, mazinin şaniyla gurur duyulduğu görülür. Âdeta bir dua ile biten bu şiirde Edirne'nin vatandan ayrılmayacağına olan inanç şüphesiz ve tamdır. Bu şiirler tam manasıyla olmasa bile gazetenin içeriğindeki diğer yazılarla birlikte değerlendirildiğinde söz konusu dönemdeki gelişmeleri takip edebilmeyi sağlaması açısından tarihî bir değer de taşımaktadır.

Kaynakça

- BANARLI Nihad Sâmî, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C. II, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1983.
- CAN Esat, "M. Niyazi Akıncıoğlu ve Edirne'ye Dair Şiirleri", *I. Edirne Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2003, ss. 297-309.
- CANIM Rıdvan, *Edirne Şiirleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995.
- DUYMAZ Recep, "Mehmed Âkif Ersoy'un Edirne Yılları", *Mehmed Âkif Ersoy*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2011.
- GÖKBİLGIN M. Tayyib, "Edirne", *İslâm Ansiklopedisi*, C. 10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, ss. 425-431.
- GÜNER Zekâî, *Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faâliyetleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul 1992.
- GÜREŞİR Salih Koralp, "Tanzimat Sonrası Türk Şiirinde Edirne", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, C. 20, S. 37, ss. 1047-1073.
- GÜRGENDERELİ Müberra, *Osmanlı Dönemi Şiirinde Edirne*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 2018.
- GÜRGENDERELİ Müberra, "Şairlerin Gözünden Tarihte Edirne Kışları ve Nehir Taşkınları", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, Aralık 2021, C. 5, S. 4, ss. 1732-1750.
- İNAL İbnülemin Mahmud Kemal, "Sıdkı", *Son Asır Türk Şiirleri*, Cüz: 7, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, ss. 1679-1681.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, "Kamer ve Tunca", *Trakya Paşaeli*, 17 Şubat 335-1919, S. 12, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, "Kamer ve Arda 2", *Trakya Paşaeli*, 3 Mart 335-1919, S. 14, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, "Kamer ve Meriç 3", *Trakya Paşaeli*, 10 Mart 335-1919, S. 15, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, "Kamer, Tunca, Ben", *Trakya Paşaeli*, 17 Mart 335-1919, S. 16, s. 2.

- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Arda, Tunca Ben 6”, *Trakya Paşaeli*, 24 Mart 335-1919, S. 17, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben -7-”, *Trakya Paşaeli*, 31 Mart 335-1919, S. 18, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben, 9”, *Trakya Paşaeli*, 7 Nisan 335-1919, S. 19, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben 10”, *Trakya Paşaeli*, 15 Nisan 335-1919, S. 20, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii, Ben, Kamer -1-”, *Trakya Paşaeli*, 24 Nisan 335-1919, S. 21, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii -2-”, *Trakya Paşaeli*, 30 Nisan 335-1919, S. 22, s. 1.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii -3-”, *Trakya Paşaeli*, 7 [Mayıs] 335-1919, S. 23, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim, Ben -4-”, *Trakya Paşaeli*, 21 Mayıs 335-1919, S. 25, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya!..”, *Trakya Paşaeli*, 15 Temmuz 335-1919, S. 32, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “İskeçe!.. Resminin Karşısında”, *Trakya Paşaeli*, 10 Eylül 335-1919, S. 37, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya Karşısında -Yine O Dert-, Ey Düşman-ı Vatan”, *Trakya Paşaeli*, 2 Teşrinievvel 335-1919, S. 40, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya Aşkı 3 İskeçe’m!”, *Trakya Paşaeli*, 11 Teşrinievvel 335-1919, S. 41, s. 1.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Hazan İçinde İskeçe’m”, *Trakya Paşaeli*, 24 Teşrinisani 335-1919, S. 44, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Arda, Ben -13-”, *Trakya Paşaeli*, 1 Kânunuevvel 335-1919, S. 45, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya’m”, *Trakya Paşaeli*, 5 Kânunusani 336-1920, S. 47 s. 2.
- KIEL Machiel, “İskeçe”, *İslâm Ansiklopedisi*, C. 22, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, ss. 553-555.
- KIROĞLU Fatma Füsün, *Mütâreke Devri Türk Basınında Millî İzturâb ve Millî Mücadele ile İlgili Şiirler*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1992.
- MERT Özgür, “İşgalden Kurtuluşa: Doğu Trakya”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 58, (2016), ss. 123-176.
- Rifat Celal, “Meriç Kenarında”, *Trakya Paşaeli*, 14 Mayıs 335-1919, S. 24, s. 2.
- ŞALLI Hakan, “Bölgesel Kurtuluştan Millî Mücadele’ye Edirne’nin Sesi: Trakya Paşaeli Gazetesi”, *Karadeniz Araştırmaları*, XVIII/72, ss. 875-904.
- TANPINAR Ahmet Hamdi, *Yahya Kemal*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001.
- TOPALOĞLU Yüksel, “Ahmet Kutsi Tecer ve Arif Nihat Asya’nın Şiirlerinde Edirne”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2007, C. 9, S. 1, ss. 192-211.
- TOPALOĞLU Yüksel ve ÖZDEMİR Ayşe Nur, “Safiye Erol’un Romanlarında Edirne”, *Edirne Araştırmaları*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 2023, ss. 454-473.
- Trakya Paşaeli*, 2 Kânunuevvel 334-1918, S. 1.
- TURANLIOĞLU Uluğ, *Şiirimizde Edirne*, Edirne 1963.
- UÇMAN Abdullah, “Safiye Erol’un Edirne İntibaları”, *Prof. Dr. S. Mahmut Kaşgarlı Armağanı*, Paradigma Akademi, Çanakkale 2021, ss. 361-370.

EK 1:

Trakya Paşaeli Gazetesindeki Edebî İçerikler

- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Nevhât 1”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 2 Kânunuevvel 334-1918, S. 1, s. 2
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Nevhât 2”, *Trakya Paşaeli*, Çarşamba 11 Kânunuevvel 334-1918, S. 2, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Nevhât 3”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 16 Kânunuevvel 334-1918, S. 3, s. 2.
- Eşref, “Meşrûtiyetten Evvel: Sihâm-ı İkâz”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 30 Kânunuevvel 334-1918, S. 5, s. 2.
- Eşref, “Meşrûtiyetten Evvel: Sihâm-ı İkâz”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 6 Kânunusani 335-1919, S. 6, s. 2 (Tarih, Milli Kütüphanede bulunan nüshada 334-1918, Atıf Efendi'deki nüshada ise 335-1919 şeklinde geçmektedir. Ocak ayına geçildiği için 335-1919 olmalıdır.).
- Eşref, “Meşrûtiyetten Evvel: Sihâm-ı İkâz”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 13 Kânunusani 335-1919, S. 7, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Nevhât 4 Mersiye”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 20 Kânunusani 335-1919, S. 8, s. 2.
- Eşref, “Meşrûtiyetten Sonra: Ra'd-ı Kazâ”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 27 Kânunusani 335-1919, S. 9, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Kamer ve Tunca”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 17 Şubat 335-1919, S. 12, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Kamer ve Arda 2”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 3 Mart 335-1919, S. 14, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Kamer ve Meriç 3”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 10 Mart 335-1919, S. 15, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Kamer, Tunca, Ben”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 17 Mart 335-1919, S. 16, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Arda, Tunca, Ben 6”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 24 Mart 335-1919, S. 17, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben -7-”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 31 Mart 335-1919, S.18, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben 9”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 7 Nisan 335-1919, S. 19, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Meriç, Kamer, Ben 10”, *Trakya Paşaeli*, Salı 15 Nisan 335-1919, S. 20, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii, Ben, Kamer -1-”, *Trakya Paşaeli*, Perşembe 24 Nisan 335-1919, S. 21, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii -2-”, *Trakya Paşaeli*, Çarşamba 30 Nisan 335-1919, S. 22, s. 1.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim Camii -3-”, *Trakya Paşaeli*, Çarşamba 7 [Mayıs] 335-1919, S. 23, s. 2 (Tüm nüshalarda Nisan şeklinde verildiği görülmüştür).
- Rifat Celal, “Meriç Kenarında”, *Trakya Paşaeli*, Çarşamba 14 Mayıs 335-1919, S. 24, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Sultan Selim, Ben -4-”, *Trakya Paşaeli*, Çarşamba 21 Mayıs 335-1919, S. 25, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Nevhât 5, İzmir!.. Sana...”, *Trakya Paşaeli*, Cuma, 30 Mayıs 335-1919, S. 26, s. 1.
- Rifat Celal, “-Piyer Loti İçin-”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 9 Haziran 335-1919, S. 27, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “İzmir! Sana...”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 9 Haziran 335-1919, S. 27, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Yine İzmir”, *Trakya Paşaeli*, Salı 17 Haziran 335-1919, S. 29, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Münacaat – Bayram Münasebetiyle”, *Trakya Paşaeli*, Salı 8 Temmuz 335-1919, S. 31, s. 1.
- Rifat Celal, “Kahbe”, *Trakya Paşaeli*, Salı 8 Temmuz 335-1919, S. 31, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya!..”, *Trakya Paşaeli*, Salı 15 Temmuz 335-1919, S. 32, s. 2.
- Osman Nuri, “Kıymetli İzmir'imiz için”, *Trakya Paşaeli*, Salı 29 Temmuz 335-1919, S. 34, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Vatan Uğrunda Yollar ve İnsanlar”, *Trakya Paşaeli*, Salı 29 Temmuz 335-1919, S. 34, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Vatanımın Karşısında”, *Trakya Paşaeli*, Salı 2 Eylül 335-1919, S. 36, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “İskeçe!.. Resminin Karşısında”, *Trakya Paşaeli*, Çarşamba 10 Eylül 335-1919, S. 37, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Mezâmîr-i Vatan 1 Firâk-ı Irâk'tan Sonra”, *Trakya Paşaeli*, Çarşamba 17 Eylül 335-1919, S. 38, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya Karşısında -Yine O Dert-, Ey Düşman-ı Vatan”, *Trakya Paşaeli*, Perşembe 2 Teşrinievvel 335- 1919, S. 40, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Trakya Aşkı 3 İskeçe'm!”, *Trakya Paşaeli*, Cumartesi 11 Teşrinievvel 335-1919, S. 41, s. 1.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Bir Temenni”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 10 Teşrinisani 335-1919, S. 43, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Hazan İçinde İskeçe'm”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 24 Teşrinisani 335-1919, S. 44, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Arda, Ben -13-”, *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 1 Kânunuevvel 335-1919, S. 45, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “Uyu! Vatanım!..”, *Trakya Paşaeli*, Salı 9 Kânunuevvel 335-1919, S. 46, s. 2.
- İskeçeli Mehmet Sıtkı, “[Trakya'm]", *Trakya Paşaeli*, Pazartesi 5 Kânunusani 336-1920, S. 47, s. 2.

EK 2:

Kamer ve Tunca⁴⁷-Kardeşim Nuri'ye-

Altınla bürünmüş gibisin tâb-ı kamerden,
Gel söyle güzel Tunca!.. Mürûrun nerelerden;
Nûrun akıyor bence güneş doğduğu yerden,
Aksin duyulur meşcerelerden, derelerden;
Sen âlem-i İslâm'a bugün rûh-ı revânsın!..

Sâhilleri dâmânını bûs ettiği yurdun,
Âgûş-i vesî'inde ne pür-şân otururdun?..
Her feşfeşe-i nâzını dünyâyâ duyururdun,
Bîgâne nazarlar sanıyorlar ki uyurdun?
Bîdâr-ı emelsin, ebedî hâkim-i cânsın;

Yıldızlarının fevk-i hayâlinde semâ-per,
Bir belde-i hulyâ yaratan şu'lesi ister,
Benden ona âvâre –semâvât ile hem-ser–
Bir girye-i hissiyye, ebed-beste ve muğber,
Ben şâir-i dil-haste ve sen şi'r-i cihânsın...

Her leyle-i zalmâda kamerler erinirken,
Bir nûr-ı müzâb uçmada âfâk üzerinden,
Arda'yla Meriç'tir koparan rûhu yerinden,
Onlar iki hem-şîre-i hissin ki derinden;
Sevdâlarının hüsn-i harîminde nihânsın;..

Cûşundaki ma'nâ-yi teellüm ne zamandan?
Bir beste-i hicrân oku, gel! Eski vatandan;...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

⁴⁷ Edirne temalı şiirlerin ve gazetedeki tüm edebî içeriklerin künyeleri ekte verildiği için burada tekrar gösterilmeyecektir.

Kamer ve Arda

2

-Yine Kardeşim Nuri'ye-

Göklerde mesâ fecr-i hakikî yaratırken,
Sînenden uçar ufka şuaât-ı tahassüs;
Mahmûr-ı te'ab çok zamân âvâre yatırken,
Her lem'a-i hüsnün aya olmuş idi bir süs...

Dil-beste, perîşân, sarı saçlarla mutarrâ,
“Ay” göklerin âzürde, verem bir kıızıdır; bak!
Eb'âd-ı hayâlâta doğar rûhu alır da,
İster yine bir atş-ı tahassüsle sararmak;..

“Ay” hasta; asırlarca bu altın kanadından,
Nûr aldı ve şark ufkuna âsârı açıldı;
Âh Arda, melek Arda, güzel Arda! Adından:
Târîhe münevver, ebedî lem'a saçıldı;..

Bir dilber iken arz-ı behîmiyyete cândan,
“Ay” sustu, fakat susmadı her mevce-i âhın,
“Ay” küstü, fakat sönmedi hiç nûr-ı nigâhın;

Emvâcına yüzler süren âfâk-ı vatandan,
Bir yâd-ı semâvî getir ey şanlı nehir sen!
Bekler dil-i bîçâre bu mefkûreyi senden;...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Kamer ve Meriç

3

-Kardeşim Nuri'ye-

Ay dondu;... Şitâ camlara buzdan çiçek ördü,
Coşkun Meriç'in sînesi elmas gibi parlar;
Bir bîkr-i zer-efser yatağından onu gördü,
Sandım ki hayâlin sarı bir goncası ağlar...

Enzâr-ı teessürle çöken vech-i kamerde,
Bir hüzn-i samûtun ezelfî rûhu erirdi,
Ay koştı ve coşkun Meriç'in koynuna girdi;
Bülbüllerin âvâre figân ettiği yerde...

Bülbüllerin âvâre figân ettiği firdevs,
Kalbimde emeller yaşatan cüz'-i vatandır,
Mahrûm-ı hayâlâtıdır aşkım ne zamandır?..

83

Ay dondu, güneş söndü; ne bir girye ne bir ses?
Yalnız Meriç'in dalgası söyler bize mecrûh,
Mâzîmizin elvâhına bir mersiye-i rûh...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Kamer, Tunca, Ben

-Oğlum Zâhir'le Mahir'e-

Bir leyl-i şitâ, leyl-i elem; Tunca, kamer, ben,
Üç râz-ı hakîkî müteessir, müteellim.
Haykırdım o hicrân-zede rûhumla derinden:
- Aç sîne-i mecrûhunu Tunca sana geldim!...

Feryâdıma bir hüzn-i samût oldu mukâbil,
Ay titredi, a'sârı gören rûhu kapandı;
Âvâre ve mahrûm-ı emel inledi sâhil,

Kalbimde onun aks-i yetimânesi yandı...

Sâkin, bu şeb-âlûd güzellikte serâir,

Bir kuşçağızın zenzeme-i ye'sini saklar:

Mâzileri yutmuş bu teessürlere dâir:

Bir başka emel, başka heves, başka elem var.

Ben çok geceler Tunca'ya dil-haste, bakarken:

Teşrik-i melâl eyledim öksüz gibi candan;

Mâzilerin âlâmı hayâtımda yanarken:

Bir yâd-ı semâvî getir ey Tunca vatandan!..

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Arda, Tunca, Ben*

6

Sâhilde ölüm rengi saçan kumları yerden,

Her sâniye meçhûle sürükler gibi Tunca,

Bir fikret-i ma'sûm ile ben ba'zı giderken:

Rûhum yücelir vakf-ı temâşâsı olunca;

Gâhî duyulur Arda'nın âvâzı derinden,

Emvâcını pür-girye selâmlar şeb-i sâkin;

Bir farkı bulunmaz sanırım âh u enînden,

Bî-his, mütereddid yine sâhilde mesâkin...

Ben çok geceler köprünün üstünde emel-dûr,

Pür-hasret-i mâzî, reh-i cânâna bakındım;

Lâkin yine bir şu'le-i ümmîd ile mağrûr,

Âmâlîme fikrimle ve hissimle yakındım...

Ey makberelerden tutuşan girye-i hûnîn,

Zannım o kızıl şu'le de bir vâldenindir?

İn anne! Bu pehnâ-yı hazân-besteye sen in!?

Elbette zafer yurda şitâb eyleyenindir...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

* Bu nâçîz manzûmem, otuz yıllık hamûle-i sa'yini i'tilâ-yı vatana tahsîs eden üstâdımız Şeref'e bir takdime-i hürmettir.

Meriç, Kamer, Ben**

-7-

Rûhumda derin bir yaranın ye'si kanarken,

Karşımda homurdandı Meriç geçmişe dâir;

Göğsünde perişân kamerin nûru yanarken:

Makhûr-ı elem titredi sâhilde makâbir;..

Yüksekte kamer, ben yine hulyâ-zede, bitâb;

Gök incili bir tâc-ı müzehheb gibi nevvâr;

Solgun Meriç üstünde bu şeb sine-i mehtâb,

Bir sayha-i ikâz ile bilmem ne sayıklar?..

Gûyâ Meriç'in rûhunu içmiş de semâvât,

Rûh-ı şebi mezç eylemiş a'mâkına birden;

Bir gâze-i ibhâma bürünmüştü hayâlât,

Bir bâd-ı hafinin per-i nâlânı gelirken;..

Bir bâd-ı hafî var ki muhîtâtıma candan:

Bir hande-i rû'yâ getirir semt-i vatandan...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

** Konya Vali-i esbâkı üstâd ve âşinâ-yı kadîm ve fâzılâm Sâmih Rifat Beyefendi'ye

Meriç, Kamer, Ben

9

-Zâhir'le Mahir'in Annesine-

Bir leyl-i hazîn, sâkit ü nâim yine her yer,
Dil-haste; ... ve mehtâb ile ben sîne-be-sîne,
Teşrîk-i melâl eyledim; âzürde, mükedder,
Benzerdi çıkan her nefesim âh u enîne;

Bir leyl-i münâcât kamer pembe, yeşil cevî-i muhîât,
Bir gaşy-i tahassür beni hulyâlara boğdu;
Zulmetler ölürken azalan şî'r-i mesâfât,
Boşlukların 'umkunda güneşler gibi doğdu;

Titrer kamer altında perîşide kanatlar,
Bir hüsn-i ebed-zindeye meftûn gibi kuşlar,
Bir refref-i cûyâ ile gökten yere atlar,
Hayret saçır efkâra bu ma'nalı uçuşlar;

Sâkin Meriç'in pembe kamer rûhunu yutmuş,
Kudsî vatanın aşkını koynunda uyutmuş;

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Meriç, Kamer, Ben

10

-Kardeşim Agâh'a-

Sâat on iki; bir şeb-i zalmâ-yı elemde,
Oldum yine Tunca'yla hem-âgûş-i hayâlât;
Gül çehrelerin mâil-i hâb olduğu demde,
Dolmuştu bütün rûhuma giryende muhâlât...

Ehvâl, birer şekl-i temessülde girizân,

Deycûru tutan bir yed-i ifrît üzerimde;
Bin kâfile-i zulmet olur kalbime rîzân
Sandım ki cehennem duruyor reh-güzerimde;

Bir haşyet-i hissiyye o dem beynimi sardı,
Âvâre nigâhımda derin, pek acı bir sem,
Timsâl-ı fecî'îyle muhîtim de karardı,
Bîdâr-ı hayâl oldu nazar; bir de ne görsem?:

Handân-ı emel titredi ufkumda kamerden,
Nâzân u hırâmân, mütebessim, sarı bir nûr,
Sevdâlı nigâhıyla hayâlim öpüşürken:
Âgûşunu açtı vatanım şevk ile, mağrûr...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Sultan Selim Camii, Ben, Kamer

-Evlatlarımız Nihat ve Reşat Kardeşlere-

-1-

Hulyâlı ve mübhem o bakışlarla kevâkib,
Târ-ı şeb-i hissimde açar kırmızı yollar,
Yerden uzanır göklere mahmûl-i nevâib
Gufrân u tahammül dileyen hâreli kollar...

Karşımda “Selîmiyye”den âfâka çıkan nûr,
Her “şerfe”de bir şî'r-i münâcât okuyan ses:
Mâzîlerin âlâmını nakletmeye me'mûr,
Yer, gök bu temennî-i elem-besteye ma'kes;...

Hâlin bize söyler acı elvâhını minber,
Mihrâbına sâcid ser-i mü'min ve muvahhid,
Bir sırr-ı semâvî mi, ufuklar mı muhaddid?

Mechûl;... Fakat hüzn-i masâbîh ile inler.
Varlık;... buna şâhidse ma‘âlî-i cihândır,
Yüksekte kamer işte nighbân-ı vatandır...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Sultan Selim Camii

-2-

-Şehzâde-i civân-baht Cemâleddin Efendi Hazretlerine-
Derin bir fecr-i lâhûtî uyurken ufk-ı hârrında,
Yakın bir boşluğun manzûr idi cevvinde bin ‘âbid
Temennîler, duâlar, şehkalar vardı cidârında
Günâh u ma‘siyet âfil, ümîd-i mağfîret vârid...

Yaşarsın dört asırdır milletin hiss-i bülendinde
Muallâ, münşerih;.. Ey sakf-ı rûhânîsi nûrânûr!
Mehâsinler mutarrâ, zevk-i vahdet var hırâmında
Nasıl olsun huzûr-ı âsitânından gönül mehcûr...

Eğildim bârgâh-ı Kibriyâ-pâyende çok günler
Temâşâ eyledim mâzîyi istikbâli bir yerde,
Masâbîhin münevver; münkirânın varsa görsünler
Fürûzan bir hakîkattir ki titrer şâm-ı esmerde:

Siz ey Şehzâde!.. Ey nesl-i nezîh-i âsumân-pâye!
Mübârek ceddinizden müntakildir yükselen sâye;
Koşarsa çok mudur milletle şehîrâyîne nâmahdûd
Tulû‘-ı nûr-ı hüsnünle bugün bir şâir-i mes‘ûd;...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Sultan Selim Camii***

3

-Büyük oğlum Zâhir'e-

Duyulur bir ebedî zemzeme-i hârr u elîm,
Bu derin kubbede Hakk'ın leb-i gufrânından;
Şimdi kandillerin üstünde yanan leyl-i yetîm,
Uyutur gölgeleri ra'seli elhânından;...

Mâtem-i ye'si ölen seslere mihrâb-ı sükûn,
Şu büyük kubbede bir gizli emel var ki verir,
Mütehâşî dil-i gamgînime öksüz, solgun,
Bir tesellâ-yı hafâ-beste, hazîn bir tekbîr;..

Eğilen başlara iklîl-i semâvî gibidir,
Kubbelerden tutuşan zemzeme-i tehlîlât,
Kalb-i mü'minde yanar nâire-i hiss ü hayât;..

Zehebî şu'lelerin nağme-i mahfîsi gelir,
Bir peyâm-ı ebediyyetle saçar şî'r-i vatan,
Bu da Hakk'ın ve Selîm'in sesidir oğlum! İnan;...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

*** Evvelki nüshamızda Fikret merhûmun bir mısraıyla tevârüd vâki olmuş; intihâle haml edilmeyeceğini kari'lerimin nezâketinden ümîd ederim.

- Meriç Kenarında -

Sıtkı Bey Kardeşime

Bedî bir güzellik münteşir eb'âd-ı sahrâya
Tebessümler nüfûz etmiş sanırsın cism-i eşyâya
Açar âgûş-ı ârâmın bütün ervâh-ı şeydâya
Çemenler, zehrelerle mevc-zen her yerde bir sâye.

Meriç bir şi'r-i seyyâl-i semâ ber-sînedir sehâr
Ki mecnûn-bîdler pür-lerze eyler secdeler îsâr
Onun ka'r-ı samûtu sanki bir matmûre-i a'sâr
Eder girdâblar mâzîye dâir bin meâl izhâr.

Çiçek zannetme ey şâir bu rengâreng ezhârı
Mefâhir-sâz-ı vicdân bir serîrin la'l-i şehvârı
Birer cüz'-i mahâsin rûhudur ki şanlı edvârı.
Bize îmâ ile tahfîf eder âlâm-ı idbârı

Bana ey mâzi-i mes'ûdumu ihtâr eden sahrâ
Neden gülşen-bahâr-ı hüsnün olmuş ye's-i müstevlî
Senin rûhun da mı rûhum gibi lerezende-i ferdâ
Dokundun kalbime ey sahn-ı nekbet dîde-i heycâ.

Bizimsin sermedî sûrette sen ey belde mesrûr ol
Livâ-yı dûde-i Osman'la yüksel hür ve mağrûr ol
Muazzam âbidâtınla cihan-mahsûd ü mebrûr ol
Yücel! Beynelmedâin dâimâ mes'ûd ü ma'mûr ol

Rifat Celal

Sultan Selim, Ben

-4-

-Rifat Celal Beyefendi Üstadımıza-

Cevf-i zulmette bu son leyl-i hazîn, leyl-i harâb,
Samt-ı eb'âda açar bir ebedî bâl-i siyâh;
Yed-i a'sâr ile donmuş gibi reng-i mehtâb,
Eski rûhuyla eder hiss ü hayâlâtı penâh;

Odamın velvelesiz rûhuna olmuş hemrenk,

Sanki bir ra‘şe-i âsıfla ölen yıldızlar;
Şeb-i hissimde fakat kalb-i Selîm’in yüksek,
Mâtemî boşluğu tenvîr eden âvâzı uçar;..

O nasıl ses ki bugün yâd-ı hayâlîsini ben
Gecenin rûhuna bir va‘d-i tesellî sanırım;
Zevk-i ye’simle o ulvî sesi çoktan tanırım;

Zevk-i ye’sin buruşuk mâtemi, çehremde gülen:
Bir çocuk hande-i şermi ile ve dûrâ-dûr
Bir tahassüsle vatan nâmına mersiyye okur...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Trakya!...

-Sana sevdalıyım güzel vatanım-

91

Gizlidir saçlarında rûh-ı mesâ;
Târ-ı azlâli karşısında benim,
Dinmiyor bir dakîka giryelerim;
Uyumuş gözlerinde reng-i semâ...

Sonra koynunda in‘ikâs-ı kamer,
İki râz-âşinâyâ oldu mesîr;
O semâvî güzelliğin, yer yer:
Rûha bir neşve-i bedîi gelir;

Reng-i şi‘rîsi bitmeyen sînen
Bir hayâlî nazîri yâsemenin,
Hâle-pirâ kamerde aks-i tenin;

Yerle gök ma'kes-i hayâlin iken,

Neye evrâkı soldu ezhârın?

Neye ölgün hayâl-i pür-zârın?

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

İskeçe!...

Resminin Karşısında

-Üstâd-ı Ebedî Süleyman Nazif Beyefendi'ye-

Sevdâlı nigâhındaki sâfiyyet-i ma'nâ,

Hâlâ o güzel rûhunu takrîre müekkel;

Hâlâ o nazarlardaki bin fikr-i muhayyel:

Takrîre müekkel o güzel rûhunu hâlâ...

Müdhiş halecânlar beni öldürmede her gün

Öldürmede her gün beni müdhiş halecânlar

Rûhum yine bir meyl-i telâkî ile ağlar?

Kâfi, ebediyyen bana yalnız o görünsün?

Hüsnümdeki ulviyyet ufûl etti diyorsun,

Fikrimce hayâlimdeki ma'nâları bâkî;

Sâfiyyet-i aşkımla eder her gece rûhun

Bir mahşer-i hûnîn-i teessürde telâkî;...

Günlerce senin derd-i hayâlinle didindim,

Günlerce teessürlere, hicranlara mahkûm;

Gayyâ-yı küdûrun ne kadar ka'rına indim

Hicrinle boğulmaktı ümîdim; sana ma'lûm...

Günlerce taharrî-i hayâtın, o da bir derd

Günlerce senin zevk-i visâlinle, münevver:

Bir an yaşamak; rûh-ı garîbim bunu ister

Rûhum bunu ister bunu;.. Ey hüsn-i mücerred!..

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Trakya Karşısında

-Yine O Dert-

-Nûr-ı aynım Tıbbiyeli Reşad Ali'ye-

Gel gel, berâber ağlayalım ey rahîm ana!

“Ancak bu yerde sensin olan rûha âşinâ”

“Ey sen! Sen ey penâh-ı dil-âzürde, ey vatan!”

Ey kalbimin melîkesi ey hüsn-i zî-fenâ!

Gün doğmamış muhît-i hazînde çok gece!

Ay kehkeşân içinde yetimâne gam-gezâ;..

Susmuş cibâl-i ‘âbide, yalnız mukadderât,

Bir tınnet-i samût ile pür-savt-ı ibtikâ...

Âfâka yükselen mütezallim figânıma

Gökten ne bir sadâ-yı teellüm ne bir şifâ?

Boynum büküldü, öksüzüm, âvâreyim, yazık

Bir ferd-i âferîde miyim ben vatan-cüdâ?

Ey Düşmân-ı Vatan

Bir münkesir bakışla müheyyâ-yı intikâm

Geçmişti çok gecem sana mevkûf-ı gayz u kîn;

Zulmün ridâ-yı kahrını bîhiss ü ihtirâm

Tırnaklarımla yırtmaya ben eyledim yemîn...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Trakya Aşkı

3

İskeçe'm!

-Çirkin sana nisbetle güzellik-

Melûl u muhtazır âfâk içinde ra'ş-e-nümâ,
Sabâhı bekleyen azlâli saçların yuttu;
Remîde kalb-i teessür leyâl-i nâ'ime-zâ,
O gîsuvân-ı latîfnde âşiyân tuttu...

Geceyle saçların enzâra ihtisâs-âmîz;
İki hem-şîre-i teessürdür;
Nazarlarındaki berg-i siyâh-ı ye's-engîz:
İçinde inleyen âvâre kalbimi öldür.

Ve o hiç gülmesin bu me'yûsa
Müteğâfil, pür-infiâl u haşîn,
Yükselen bir teevvüh-i nermîn,

İle rûhumda inlesin; lâkin:
Giryesiz münşerih, fakat sâkin,
İbtisâmınla pembe bir bûse...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

Arda, Ben

-13-

Geldim huzûr-ı azmine biçâre Arda! Ben;
Dört aylık iğtirâbımı zannetme pür-sürûr
Benden selâmlar götür ey zâde-i dühûr!
“Sultanyeri”yle, “Kırcaali”de figân eden:

Âvâre Müslümânlara; öksüz çocuklara.
Ağlat revân-ı sâkit ü hüsrân-füzûdunu;
Haykır sağır ufuklara bir müttekâ ara,
Duysun bütün ketîbe-i ukbâ dürûdunu!..

Kalmaz sabâh-ı mahşere feryâdı şâirin,
Bir ufk-ı nev-resîde olur matla‘-ı zuhûr;
Gökten yağar kavâfil-i hicrâna şi‘r-i nûr.

Ma‘nâlı gözlerinde yanar leyl-i sâhirin
Eşbâhı neşve-rîz edecek lem‘a-ı hayât;
Ümmîd, emel; bu şeydir muammâ-yı kâinât?...

İskeçeli: Mehmet Sıtkı

[Trakya’m]

-Doktor Ali Bey Kardeşimize-

Haste-i hicrân u gamsın giryeden
Ağla vâveylâ-yı rûhun yitmesin;
Anladım feryâd u hüsrânın neden?
Mâcerâlar kalbini incitmesin...

Giryenin göklerde aks-i âhı var

İnliyor elhân-ı hissinden zemîn,
Müsterîh ol herkesin Allâh'ı var,
Sen biraz dur rûh-ı âlem inlesin...

Mâtemin vicdâna hüsrânlar verir,
Ufk-ı me'yûsunda ferdâ müşmeiz;
Leyle-i hicrâna benzer bir deniz:

Bir cihân-ı pür-teevvühden gelir
Söyle ey râz-âşinâ hüsn-i yetîm!
Ben de feryâdınla her gün inledim.

İskeçeli: Mehmet Sıtkı